

УДК 347.7

Т.С. Макаришева, А.І. Мриглод

Київський інститут інтелектуальної власності та права НУ «Одеська юридична академія», м. Київ, Україна

Авторське право в картографії

Відповідно до Закону України «Про авторське право і суміжні права» карти, плани, креслення, ескізи, пластичні твори, що стосуються географії, геології, топографії, техніки, архітектури та інших сфер діяльності, є об'єктами авторського права. Крім того, до об'єктів авторського права відносяться й похідні твори, у тому числі переробки творів науки, літератури й мистецтва, а також збірки та інші складові твори, які за добором або розташуванням матеріалів становлять результат творчої праці [1, ст.8]. У Положенні про авторське право в картографії зазначено, що основним об'єктом захисту авторським правом у картографії є картографічні твори, які відповідно до законодавства України про авторське право входять до переліку творів, що охороняються. До картографічних творів належать твори в будь-якій матеріальній формі, основою яких є картографічне зображення[2]. Об'єктом авторського права є як весь картографічний твір, так і його частина, що розглядається як окрема складова незалежно від форми цієї складової (художній дизайн, переклад, фотографія тощо).

165

Процес створення геодезичної і картографічної продукції може мати як технічний, так і творчий характер. Виникає питання: «Чи може взагалі географічна карта певної місцевості вважатися результатом творчої діяльності людини?» Карти, по суті, є малюнками, така схожість дозволила їх віднести до художніх творів.

Картографічними творами, що охороняються, є:

- усі види атласів, карт, планів, картосхем незалежно від їх форми та виду носія інформації;
- аерокосмофотокарти, аерокосмофотоплани, аерокосмофотосхеми, їх похідна продукція;
- цифрові карти й плани (цифрові моделі місцевості), інша картографічна інформація на машинних носіях, їх програмне забезпечення;

— картографічний зміст глобусів, рельєфні карти та плани, похідні пластичні твори;

— рекламна картографічна продукція;

— схеми, ескізи, ілюстрації, що стосуються географії, топографії, картографії, архітектури тощо [2].

Наведемо приклади картографічної продукції, що є творчою. На рис.1 представлена карта України німецького гравера, картографа, засновника картографічного видавництва в Нюрнберзі Іоганна Баптиста Гоманна(1716 р.). Це карта з колекції А. Грегоровича, зберігається в Нюрнберзі, її формат 46 x 57,5 см. Деякі подробиці: масштаб наведено в німецьких і польських милях; назви географічних об'єктів – латинською мовою; техніка виконання— гравюра на міді; акварельне колорювання.

Рис.1. Iohann Baptisto Homanno (Homann). *Ukrania quae et Terra Cossacorum*.

Зазначена карта Гоманна відома у трьох варіантах. Мапа видавалася протягом 1712—1740 рр. Була опублікована в декількох атласах, зокрема в таких, як «Atlas von hundert Charten» (перша публікація), «Grosser Atlas über die ganze Welt». Карта Гоманна, складена на основі карти України [Г. Боплана](#), карти Польщі К. Данкертса і карти Московії Г. Деліля. Картуш на карті Гоманна розміщено в верхньому лівому куті [3]. На ньому зображено шість чоловічих постатей відомих осіб [3]. Примітка: Картуш (*фр. cartouche, від ital.*

cartoccio — згорток) — прикраса у вигляді декоративного щита або напіврозгорнутого згортка з надірваними краями, обрамленого завитками або пишним орнаментом, на якому розміщують герби, емблеми тощо.

Карти можуть створюватися за допомогою візуальних засобів – AxiosVisuals, наприклад карта світу за індексом свободи (див. рис.2) [4].

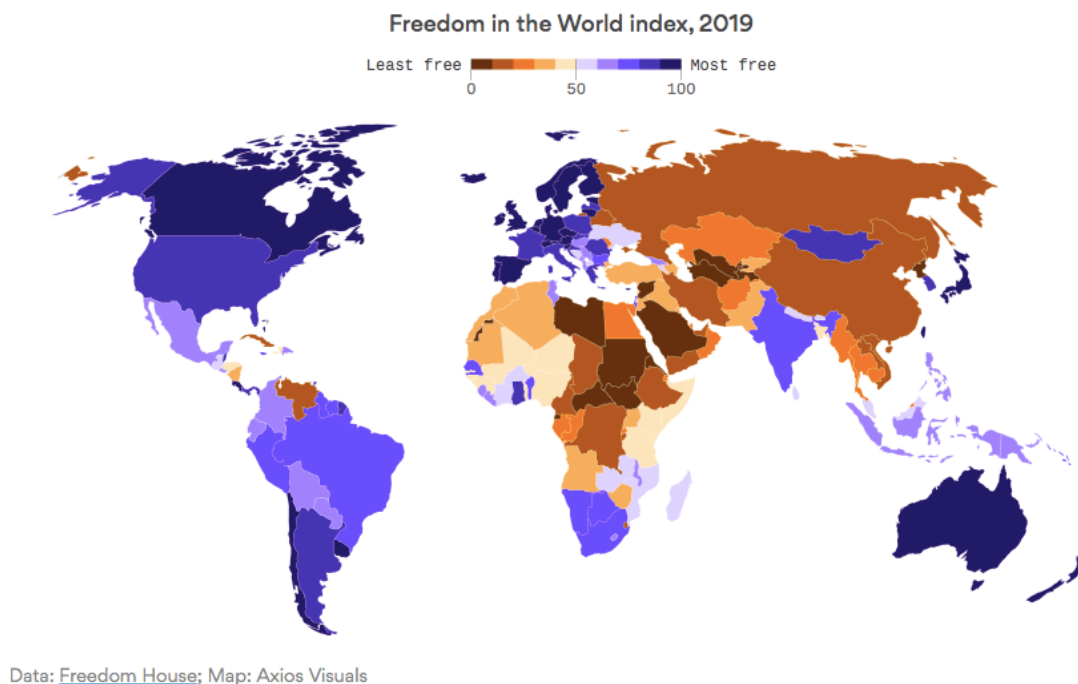

Рис 2. Карта світу за індексом свободи.

Карти можуть бути прогнозні, наприклад, що станеться зі світом після глобального потепління на 4 градуси за Цельсієм (див. рис.3).Ця карта створена Parag Khanna, який є засновником та керуючим партнером стратегічної компанії FutureMap, що займається картографією майбутнього [5].

Тобто, географічні карти й плани (як первинні, так і похідні), у тому числі подані в цифровій формі (бази даних), а також географічні атласи, які є складовими творами, – все це об’єкти авторського права.

Чи можуть два автори незалежно один від одного створити однакові ілюстрації? Законодавство припускає, що часткові збіги цілком можливі лише у деталях, але композиція буде відрізнятись.

Складанням карт (у прямому сенсі цього терміну) називають сукупність графічних робіт із виготовлення оригіналу карти, тобто її первинного примірника, який включає повністю зміст карти та виконаний у встановлених картографічних знаках з обумовленою точністю й генералізацією.

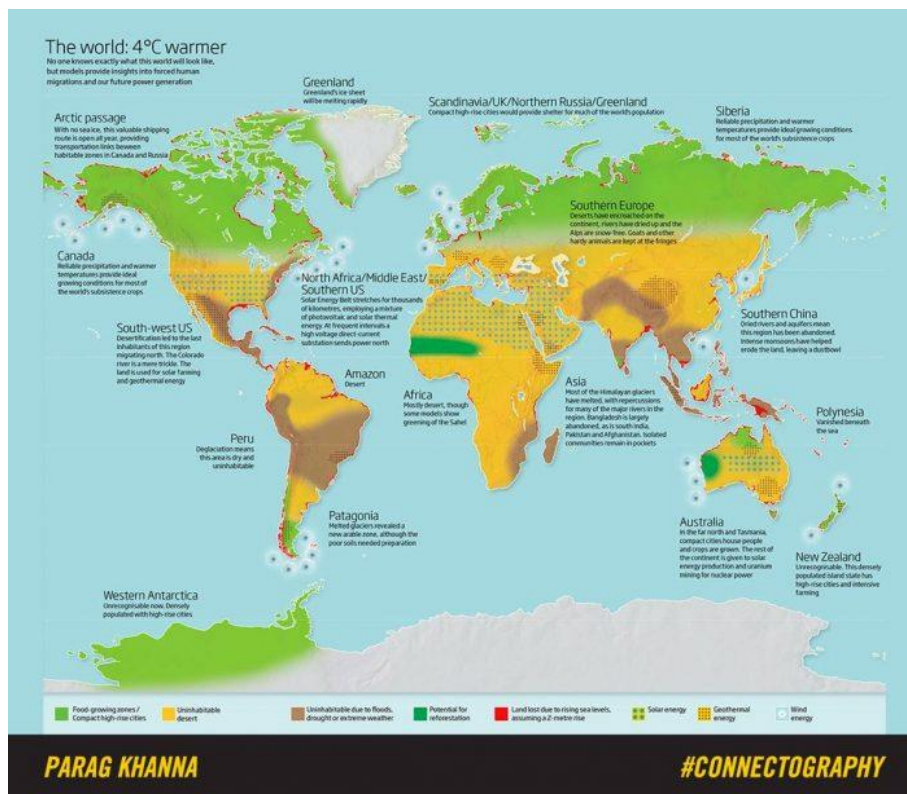

Рис.3. Карта світу при глобальному потеплінні.
(Автор – Parag Khanna, журнал «New Scientist»)

Згідно зі статтею 11 Закону України «Про авторське право і суміжні права» авторське право на твір виникає внаслідок факту його створення. Для виникнення й здійснення авторського права не потрібно реєстрації твору, іншого спеціального його оформлення або дотримання будь-яких формальностей. Відмічаємо, що для визначення авторства на картографічний твір важливо встановити конкретний момент завершення його створення з урахуванням застосовуваної технології.

Виходить так, що автор, який раніше створив карту, не може заборонити іншим створювати по суті ідентичну карту самостійно на підставі тієї самої вихідної інформації. Google та Яндекс не забороняють одне одному фотографувати місцевість. Безліч сервісів створюють карти однієї і тієї самої місцевості, а споживач їх не розрізняє.

Створення карт відбувається з дотриманням визначених нормативами вимог і правил. Вихідні дані для творчості у обох авторів однакові (реально існуюча місцевість в певний період часу), таким чином, їх малюнки не будуть суттєво відрізнятися. В картах місцевості особистість творця зареєстрована. Однак автор доклав значних зусиль для її створення, тому претендує на право

забороняти іншим особами незаконно її копіювати.

Висновки.

У разі, коли карта є графічним додатком до тексту офіційного документа, маємо певні правові наслідки, а саме: на неї не поширюються авторські права творця.

На останок варто зазначити, що розміщення без дозволу творця картографічної продукції в Інтернеті є порушенням авторського права.

Список використаних джерел

1. Авторське право і суміжні права: Закон України. Документ 3792-XII, Редакція від 14.10.2020. UPL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text>

2. Про затвердження Положення про авторське право в картографії: наказ Державного агентства України з авторських і суміжних прав при Кабінеті Міністрів України від 26.08.1997 N 85/41. UPL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0422-97#Text>

3. Йоганн-Баптист Гоманн (1664-1724). UPL <https://andreistp.livejournal.com/8319372.html>

4. Карта світу за індексом свободи. URL https://www.google.com/search?q=%D0%BA%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B0+%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D1%83+%D0%B7%D0%B0+%D1%96%D0%BD%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%BE%D0%BC+%D1%81%D0%B2%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D0%B4%D0%B8+2019&biw=1904&bih=956&sxsrf=ALeKk03IG9bGjJUHv2hPuVIMGNZFkRNNxQ:1617896700930&tbm=isch&source=iu&ictx=1&fir=pfAmUWaTpZtBqM%252CBbOKXbwlqJ2aVM%252C_&vet=1&usg=AI4_-kS6nmG8vp2rHj2NRydpTit9yrCEQQ&sa=X&ved=2ahUKEwjwZHX_u7vAhVCEn_cKHZbBDtYQ9QF6BAgOEAE#imgrc=pfAmUWaTpZtBqM

5. Parag Khanna. Mapping the future of countries. URL https://www.ted.com/talks/parag_khanna_mapping_the_future_of_countries#t-5581

Цей матеріал був поданий до IV Всеукраїнської науково-практичної конференції «Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності», що відбулася 22.04.2021 та був розміщений в рамках цієї конференції для ширшого ознайомлення за погодженням з автором